

LIETUVOS ENTOMOLOGŲ DRAUGIJOS AKCIJA „Metų vabzdys 2026“

Gencijoninis melsvys

Phengaris alcon (Denis & Schiffermüller, 1775)

Parengė: Eglė Vičiuvienė

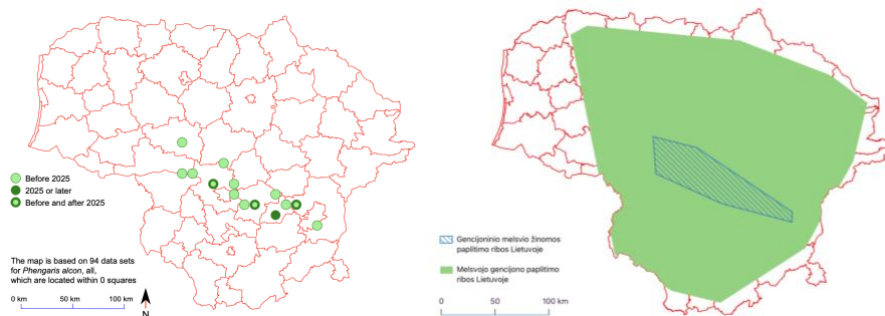
Gencijoninio melsvio nuotrauka – Eglė Sukackienė, Gencijoninio melsvio kiaušinėlių ir lervų nuotraukos – Giedrius Švitra, melsvojo gencijono nuotrauka – Eglė Vičiuvienė.

Gencijoninis melsvys (*Phengaris alcon*) – reta ir saugoma dieninių drugių rūšis, priklausanti melsvių (Lycaenidae) šeimai. Tai viena įdomesnių Europos drugių rūšių dėl savo sudėtingo gyvenimo ciklo.

Paplitimas

Gencijoninis melsvys paplitęs Europoje nuo Ispanijos ir Portugalijos iki Mongolijos Azijoje.

Lietuvoje rūšis paplitusi lokaliai. Nors mitybinis augalas auga beveik visoje šalyje, pats drugys randamas tik pavienėse, izoliuotose buveinėse.

Kairėje – žemėlapis su žinomomis radavietėmis (G. Švitra, LepiBase, 2026). Dešinėje – žemėlapis su bendru mitybinio augalo paplitimu, bei žinomu drugių paplitimu.

Biologija

Suaugę drugiai priklausomai nuo sezono klimatinių sąlygų, skraido nuo birželio vidurio iki liepos pabaigos.

Lietuvoje rūšis vystosi ant melsvojo gencijono (*Gentiana cruciata*) ir yra susijusi su sausomis, kseroterminėmis pievomis. Kitur rūšis gali vystytis ant siauralapio gencijono (*Gentiana pneumonanthe*), tačiau Lietuvoje tokių atvejų fiksuota nebuvo.

Dažnai lengviau ant mitybinių augalų aptikti kiaušinėlius nei pačius suaugėlius, nors šie paprastai yra sėslūs ir toli nuo buveinių neskrenda. Kiaušinėliai balti. Patelės juos pavienius deda ant mitybinių augalų žiedų pumpurų, viršūninių ūglių ar lapų. Kiaušinėlių geriausia ieškoti nuo birželio pabaigos – liepos pradžios. Kadangi išsiritę vikšrai nesugrauzia viso kiaušinėlio lukšto, net ir po jų išsiritimo buvimo faktą galima užfiksuoti.

Dauguma dieninių drugių vikšrų visą vikšro vystymosi laikotarpį minta augaliniu maistu. Tuo tarpu gencijoninio melsvio vikšrai išsiritę minta melsvojo gencijono žiedo dalimis, o nuo ketvirto ūgio gyvena *Myrmica* genties skruzdėlių skruzdėlynuose. Pasiekę reikiamą dydį vikšrai nustoja maitintis augalu ir krenta ant žemės. Skruzdėlės, suradę vikšrus, nešasi juos į savo skruzdėlynus, kur juos maitina iki vystymosi pabaigos. Gencijoninio melsvio vikšrai yra išvystę meistriškus būdus užsimaskuoti ir priversti skruzdėles manyti, kad tai yra jų lervos. Visų pirma vikšrai skleidžia specifinius feromonus, kurie apgauna skruzdėlių jusles, bei skleidžia garsus, kurie dar labiau sustiprina jų prisiimtą vaidmenį.

Panašios rūšys:

Gencijoninis melsvys vizualiai panašus į kraujalakinį melsvį (nuotraukos žemiau), tačiau šis aptinkamas drėgnose pievose, prie upių, kur auga jų mitybinių augalų – vaistinių kraujalakių (*Sanguisorba officinalis*). Svarbu į tai atkreipti dėmesį ieškant gencijoninių melsvių.

Kodėl pasirinktas gencijoninis melsvys?

- Visoje Europoje nykstanti dieninių drugių rūšis.
- Nepakankamai ištirta rūšies situacija Lietuvoje.
- Mitybiniai augalai paplitę plačiai, tačiau drugiai aptinkami tik lokaliai.

Grėsmės

- Buveinių užaugimas krūmais ir mišku.
- Intensyvus ganymas.
- Šienavimas vikšrų vystymosi gencijonų žieduose laikotarpiu.
- Gaisrai.
- Netinkama skruzdėlių bendrijų kaita.

SRIS duomenimis, per pastaruosius 10 metų bent dviejose anksčiau žinomose radavietėse rūšis nebeaptinkama. Užaugus miškui ir įsigalėjus stambiams žoliniams augalams, buveinėse įsikuria *Formica* genties skruzdėlės, kurios pakeičia vikšrams vystytis būtinas *Myrmica* skruzdėlių rūšis.

Kaip prisidėti?

Labai naudinga informacija ne tik apie gencijoninius melsvius, jų radavietes, bet ir vietas, kuriose buvo aptikti mitybiniai augalai, tačiau nebuvo pastebėta jokių drugių buvimo požymių. Tai leis įvertinti drugių buvimo / nebuvimo faktą. Suradę gencijoninių melsvių suaugėlių ar kiaušinėlių, ar patikrinę melsvuosius gencijonus, bet nepastebėję drugių ar kiaušinėlių, užfiksuokite vietovės tikslias koordinatas (WGS arba LKS), stebėjimo datą, nufotografuokite (mitybinius augalus, drugius buveinėje, ar kiaušinėlius ant mitybinio augalo). Visą užfiksuotą informaciją pateikite vienu iš jums patogių būdų:

- 1) Siųskite nuotraukas ir stebėjimo informaciją el. paštu: info@entomologai.lt
- 2) Registruokite stebėjimus programėlėje iNaturalist.